МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

МО «Чародинского района»

МКОУ «Гочобская средняя общеобразовательная школа».

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
МО учителей начальных классов	Заместитель директора по УР	Директор
______________Абдуразакова С.М	______________Исрапилова С. Ш.	______________Ахматилова А.А.
Протокол №1	Протокол № 1	Приказ №8
от " 4 " сентября 2023 г.	от " 1 " сентября 2023 г.	от « 1 » сентября 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Родной язык»
(аварский)

для 2 класса начального общего образования
на 2023-2024 учебный год

Составитель: Джабраилова Касират Магомедсултановна
учитель начальных классов

Гочоб-2023

2 класс

Курс лъазабун лъугIун хадуб кьолел хIасилал

Напсиял хIасилал:

- жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи; жив магIарул миллаталъул чи вукIин бичIчIи;
- рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи ва гьелъ магIарулазул миллатазда гьоркьоб щулияб бухьен чIезабулеблъи лъай;
- гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай;
- школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби, кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари;
- лъикIаб даражаялда цIализеги цIализе бугеб пагьмуялъе жинцаго къимат кьезеги бажари;
- цо къасдалда жинца гьарурал ишазул жавабчилъиги жибго жиндаго чIараб, цогиялда бухьинчIеб хасиятги цебетIезаби;
- цогидал гIадамазе кумекалъе хIадурав, ният лъикIав, хIалхъублъи гьечIев, гIадамазе лъикIлъи гьабулев инсан вахъинави.
- мугIалимас кьураб къиматалда разилъи

Метапредметиял хIасилал:

БатIи-батIиял тIадкъаял тIуразаризе ругьун гьариялъе тIоритIулелхIалтIаби (Познавательные УУД):

- учебникалда бугеб материал лъикI лъай: ай цIалул тIадкъаял тIуразаризе къваригIараб баян (информация) балагьи, суратаздалъун, схемабаздалъун кьураб баян бичIчIи; предметал дандекквей, гьезулъ гIаммал ва батIалъиялъул гIаламатал рихьизари; батIи-батIиял баянал (справкаби) кьолеб учебникалъул ва цIалул пособиязул материалалдаса пайда боси (мугIалимасул нухмалъиялдалъун);

Хурхен гьабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (коммуникативные УУД):

- диалогалъулъ гIахьаллъизе бажари (лъурал суалазе жавабал кьезе, суалал жинцаго лъезе, бичIчIулареб жо мухIкан гьабизе);
- тIадкъаял тIуразарулаго, гьалмагъасда цадахъ хIалтIизе бажари: хIалтIаби гьариялъул ирга чIезабизе ва цIунизе, гъалатIазул хIакъалъулъ гьалмагъасда бицине, цогидазулгун данд бан гьоркьоб лъураб цIалул суал тIубазабиялъулъ гIахьаллъизе;

Гьабулеб цIали низамалда ккезабизе ругьун гьариялъе тIоритIулел хIалтIаби (регулятивные УУД):

- жив хIалтIулеб бакIалда цIалиялъе рукIине кколел щартIал чIезаризе бажари;
- кьураб мисалалдаги данде ккун, жиндирго хIалтIул хал гьабизе, къваригIараб жо тIаде жубазе, мисалалъе кьуралда данде ккечIони, жиндирго хIалтIи хисизе бажари;
- мугIалимасда цадахъ малъулеб материалалъул тартиб чIезабизе бажари;
- бищун кIвар бугел гIаламатал хIисабалдеги росун, предметал ва лъугьа-бахъинал тIелазде рикьизе ва ратIа-ратIаго лъезе бажари.

Предметиял хIасилал:

Рахьдал мацIалъул курс лъазабулаго, кIиабилеб классалъул цIалдохъаби ругьунлъула:

- рахьдал мацIалъул алфавиталъул хIарпал абизе;
- рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ратIарахъизе;
- рагIулъ ударение бугеб слог батизе;
- геминатал гъорлъ ругел рагIаби битIун абизе (цIализе) ва хъвазе;
- лабиалиял гьаркьал гъорлъ ругел рагIаби битIун абизе (цIализе) ва хъвазе;
- рагIаби, предложениял, 30–40 рагIи бугел текстал, гъалатIал риччачIого, битIун хъвазе;
- рагIаби слогазде рикьизе, цо мухъида инчIеб рагIи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босизе;
- гIадамазда, хIайваназда, шагьаразда, росабазда, гIоразда лъурал цIаразул бетIералда кIудияб хIарп хъвазе;
- Й ва Щ, ш хIарпалги авар мацIалъе хасиятал рагьукъал хIарпалги гъорлъ ругел рагIаби битIун хъвазе;
- Ъ, ь хIарпаз тIубалеб хъулухъ бихьизабизе;
- фонетикияб разбор гьабизе (рагIаби слогазде рикьи, ударение бугеб слог бати, рагIулъ гьаркьазул ва хIарпазул тартиб чIезаби, ицц, гъветI, учитель гIадал рагIабазулъ гьаркьазулги хIарпазулги къадар чIезаби);
- рагIуе битIун суал лъезе ва суалазул кумекалдалъун предмет, предметалъул гIаламат ва предметалъул иш бихьизабулел рагIаби ратIа рахъизе;
- кIиго-лъабго рагIудасан гIуцIараб предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе, подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение бихьизабизе;
- рагIабаздасан, суалазул кумекалдалъун гьезда гьоркьоб бухьен чIезабулаго, предложение гIуцIизе;
- предложениялъул авалалда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе;
- тексталъул тема чIезабизе ва тексталда цIар лъезе;
- текст предложениязде биххизе;
- магIнаялъухъги балагьун, тексталъул бутIабазда гьоркьоб бухьен чIезабизе;
- суалазул кумекалдалъун хабарияб тексталъул 30–45 рагIи бугеб изложение хъвазе;
- кьураб темаялда тIасан лъабго-щуго предложениялдасан текст гIуцIизе ва хъвазе;
- тексталъул магIна бугел бутIаби цIияб мухъидаса хъвазе.

Курсалъул материал

ТIоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби

Каламалъул бутIа хIисабалда рагIи, предложение, текст ва гIумруялда жаниб гьезул бугеб кIвар. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал. Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.

Каламалъул гьаркьал. ХIарпал. Слог

Гьаркьал ва хIарпал. Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал, хIарпаздалъун гьел рихьизари. Рагьарал гьаркьал ва хIарпал. Рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. КъосинчIого рагIабазулъ гьел битIун абизе, цIализе ва ратIа гьаризе лъай. Е,ё,ю,я хIарпал. Й гьаракь ва хIарп. Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. Щ, ш рагьукъал гьаркьал ва хIарпал. Геминатал (хIухьелалъул тIадецуй кутаклъизабун абулел) ва гьел рихьизарулел хIарпал: кк, кIкI, чч, чIчI, сс, хх, цц, цIцI, лълъ. Лабиалиял (кIутIби цере цIутIизарун рахъулел) гьаркьал ва гьел рихьизарулел хIарпал: кв, ккв, кIв, кIкIв, къв, къв, хв, хъв, хъв, ев, щв, шв, гъв, гъв, гв, чIв, цв, цIв.Ъ гьаракь ва хIарп. Ь хIарп. Гьез тIубалеб хъулухъ. Алфавит. ХIарпазул цIарал. Алфавиталъул кIвар. РагIи ва слог. РагIи слогазде бикьи. Цо мухъида инчIеб рагIи цоги мухъиде, слогазде бикьун, босиялъул къагIидаби. Ударение. РагIабазул магIна хисиялъулъ ударениялъул бугеб кIвар. РагIулъ ударение бугебги гьечIебги слог.

Калам

Калам ва гIумруялда жаниб гьелъул бугеб кIвар. КIалзул ва хъвавул калам. Каламалъул этика. Салам кьеялъул рагIаби.

Предложение ва текст

Каламалъул бутIа хIисабалда предложение. Предложениялъул бетIерал членал: подлежащее, сказуемое ва битIараб дополнение.

Предложениялъулъ рагIабазда гьоркьоб бугеб бухьен чIезаби (суалаздалъун). Предложениялъул аваладда кIудияб хIарп хъвазе, ахиралда тIанкI, суалияб ва ахIул ишараби лъезе ругьун гьари. Предложениялда жаниб магIнаялъул рахъалъ цIикIкIараб кIвар жиндир бугеб рагIи, гьаракь борхизабун, бихьизабизе ругьун гьари. Текст. Текстaлъул гIаламатал, текстaлъулъ предложениял магIнаялъул рахъалъ цоцада рухьин, текстaлда цIар лъей. Текстaлъул тайпаби.

Каламалъул бутIаби

Предметал, предметазул гIаламатал ва предметазул ишал рихьизарулел рагIаби (дандекквей).

Предметияб цIар (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Предметияб цIаралъул суалал: щив? щий? щиб? щал? Каламалъулъ предметияб цIаралъул бугеб кIвар. ГIадамазул цIаразул, фамилиязул ва инсул цIаразул, хIайваназда лъурал тIокIцIаразул, улкабазул, шагьаразул, росабазул, къватIазул, гIоразул, хIоразул, мугIрузул цIаразул бетIералда кIудияб хIарп. Цолъул ва гIемерлъул формаялда предметияб цIар хиси (практикияб къагIидаялъ лъай-хъвай гьаби).

Глагол (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Глаголалъул суалал: щиб гьабураб? щиб лъугьараб? щиб гьабилеб? щиб гьабизе бугеб? щиб гьабулеб? щиб гьабулеб бугеб? Каламалъулъ глаголазул бугеб кIвар. Глаголал цолъул ва гIемерлъул формаялде хиси. Глаголал батIи-батIиял заманабазде хиси (халкквезе). ГIага-шагараб магIнаялъулги гIаксаб магIнаялъулги глаголал.

Прилагательное (лъай-хъвай гьаби). ГIаммаб магIна. Прилагательноялъул суалал: кинав? кинай? кинаб? кинал? Прилагательноял каламалъулъ хIалтIизари. Прилагательноял цолъул ва гIемерлъул формаялде хиси. ГIага-шагараб магIнаялъулги гIаксаб магIнаялъулгиприлагательноял.

Текст. Бухьараб калам цебетIезаби

Тексталъул тема. Текст ва гІаммаб темаялъ дандрачІел, ратІа тІурал предложениял дандекквей. Тексталъулъ предложениял магІнаялъул рахъалъ цоцазда рухьин. Тексталда ва гьелъул бутІабазда цІар лъей. Тексталда жанир аслияб магІна загьир гьабулел рагІаби. Тексталъул тайпаби: хабариял, сипатиял ва пикриял (лъай-хъвай гьаби). Хабарияб тексталъул бутІаби: байбихьи, аслияб бутІа ва ахир (лъай-хъвай гьаби). Тексталъул цІияб мухъ. Изложениялъул хІакъалъулъ бичІчІи кьей. Хабарияб тексталъул 30–45рагІи бугеб изложение хъвай (суалаздалъун). Сочинениялъул хІакъалъулъ бичІчІи кьей. МугІалимасул нухмалъиялда гъорлъ сураталдасан яги суратаздасан текст гІуцІи ва хъвай. Лъималазул гІумруялъул, хІалтІул, хІайваназул, хІаязул, цІалул ва гь.ц. хІакъалъулъ текст гІуцІи. Киназго цадахъ 30–40 рагІи бугеб хабарияб текст гІуцІи.

ЛъагІалида жаниб малъараб материал такрар гьаби

Гьаркьал ва хІарпал. Каламалъул бутІаби. Каламалъул бутІаби хІисабалда текст ва предложение

Берцинго хъвай

ТІоцебесеб классалда хъвай-хъвагІаялъул рахъалъ щвараб бажари щула гьаби. Хъвазе бигьалъи-захІмалъиги хІисабалде босун, гьитІинал хІарпазул тІелал:

1) и, ш, г, гІ, т, тІ, н, р, у;
2) л, м, ц, цІ, щ, ь, гь, ы;
3) а, о, ю, ф, д, б, я;
4) с, е, ё, ч, чІ, ъ, гъ, лъ, в;
5) э, х, хl, хь, хъ, ж, з, к, кІ, кь, къ.

КІудиял хІарпазул тІелал:

1) И, Ш, Ц, ЦІ, Ч, ЧІ, Л, М, А;
2) О, С, З, Х, ХІ, Е, Э, Я;
3) Ж, У, Н, К, КІ, Ю, Р, В, Ф;
4) Г, П, Т, Д, Б;
5) Хь, Хъ, Кь, Къ, Лъ, Гь, Гъ, ТІ.

Хъвазе захІматал рагІаби: пальто, учитель, учительница, стакан, тетрадь, махх, гьой, куй, рукъ, (рокъоб), гІор (гІурул), болнух, оцхІутІ, биххи, раххан, ххвел, ххей, ххине, бесси, бусси, руссун, ссан, бецци, ицц, ццин, билълъин, лълъар, релълъин, бацІцІин, бецІцІи, буцІцІин, бичІчІи, чІчІвад, ричІчІи, гвенд, коллектив, театр, кьаб-кьаби, сверун, тІадеялдаса-тІаде, мада-гъадар, дагь-дагьккун, лъаб-лъабккун, бецаруз, ничгьечІ, цІурахинкІ, багІаргьоло, гІужрукъ, гомог, гонгал, гозо, гузби, гІазу, росу, гІанкІ, гІанкІу, гъабу, зулму, пикру, гІелму, кету

Учебно-тематикияб план

№ х/ц	Главаялъул ц1ар	Саг1тал
1.	ТIоцебесеб классалда малъараб материал такрар гьаби	
2.	Гьаркьал ва хIарпал	
3.	Авар мацIалъе хасиятал рагьукъал гьаркьал	
4.	Геминатал.	
5.	Лабиалиял гьаркьал	
6.	Алфавит	
7.	РагIи ва слог	
8.	Ударение	
9.	Предложение ва текст	
10.	Авар мацIалъе хасиятал гьаркьал ва геминатал	
11.	Каламалъул бутIаби. Предметияб цIар	
12.	Прилагательное	
13.	Глагол	
	Кинабниги	

Календарно-темактикияб план

№ х/ц	Дарсил тема	Саг1ат	Бихьизабураб къо	
			Программияб къо-моцI	ХIужжаялъулаб къо-моцI
1.	РагIи. Предложение.Текст.	1		
2.	Предложениялъул тайпаби.	1		
3.	Гьаркьал ва хIарпал.	1		
4.	Рагьарал ва рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.	1		
5.	Словарияб диктант.	1		
6.	Е,Ё,ю,я хIарпал.	1		
7.	Й-рагьукъаб гьаракь ва хIарп	1		
8.	ТIасабищул диктант.	1		
9.	Ъ,ь, лъугьунел хIарпал.	1		
10.	Ш,Щ рагьукъал гьаркьал ва хIарпал.	1		
11.	Геминатал.	1		
12.	[кк] [кIкI],[чч]-рагьукъал гьаркьал.	1		
13.	[чIчI] рагьукъаб гьаракь	1		
14.	[сс] - рагьукъаб гьаракь	1		
15.	[хх] – рагьукъаб гьаракь	1		
16.	[цц] – рагьукъаб гьаракь	1		
17.	Доскаялдаса контролияб хъвадари (списывание)	1		
18.	[цIцI] –рагьукъаб гьаракь	1		
19.	[лълъ] – рагьукъаб гьаракь	1		
20.	Лабиалиял гьаркьал	1		
21.	Ъ, ь хIарпал	1		
22.	Алфавит	1		
23.	Контролияб диктант	1		
24.	Алфавит	1		
25.	РагIи ва слог	1		
26.	Ударение.Калам.	1		
27.	Предложение (хабарияб, суаляб, ах!ул). Текст	1		
28.	Щив? Щиб? Щий? Щал? суал.жавабрачI.рагIаби1	1		
29.	ГIадамазул цIар, фамил.,инсул ц1ар,кIуд.хIарп. ХIайв. тIокIцIар.ва бакIаз.цIараз.кIудияб	1		

	хIарп			
30.	Контролияб диктант	1		
31.	Кинав? (-й,-л,-б) суал.жав.рачI.рагI.	1		
32.	Щиб гъабураб? Щиб гъабилеб? Щиб лъугьараб?	1		
33.	Контролияб диктант	1		
34.	Такрар гъабиялъул дарс	1		